

Gedeeld Verleden

Een dorp vol verhalen

Verhalen over en foto's van 100 jaar jeugdzorg
in het jeugdorp De Glind

Jaap Krediet en Rieke Visser
Oud-bewoners van jeugdorp De Glind

Op een mooie avond heet de toekomst verleden tijd. Dan draait men zich om en kijkt men terug op zijn jeugd.

Louis Aragon
Frans dichter (1897 – 1982)

Inhoud

Voorwoord, blz. 9

Aanbeveling, blz. 10

Inleiding, blz. 13

Hoofdstuk 1, periode 1912 – 1914, blz. 16

Directeur ds. R.J.W. Rudolph

- *Mens van zijn tijd*
- *De eerste steenlegging te Achterveld*
- *In memoriam*
- *Sporen uit het verleden*
- *Man met vrouwenhart*

Hoofdstuk 2, periode 1914 – 1924, blz. 24

Directeur ds. S.J. Vogelaar

- *De invloed van de Eerste Wereldoorlog op het dagelijkse leven*
- *Ontginster en pionier*
- *Eerste begrafenis op het kerkhof van het jeugdorp*
- *Een landbouwersgezin uit Enkhuizen*
- *Een werknemer van het eerste uur*
- *Pikpoten*
- *Het verhaal van ds. S.J. Vogelaar*
- *De Glindhorst-zaak*
- *Overlijdensbericht ds. S.J. Vogelaar*

Hoofdstuk 3, periode 1924 – 1946, blz. 38

Directeur B. Geleijnse

- *Een nieuwe directeur*
- *De periode 1924 – 1927*
- *Een pijnlijk incident*
- *Armoede troef*
- *Herinneringen van een kind (1)*
- *Vrijwillig of... ?*
- *Opheffing van het verbod*
- *Het ontstaan van de Rudolphstichting*
- *Herinneringen van een kind (2)*
- *De periode 1928 – 1939*
- *Dochter van een pachtboer in de jaren dertig*
- *Het verhaal van Arend Stoffels over Rein, een meester-schoenmaker*
- *De jeugd van Nico, Jan en Cees*
- *Jubileumfeesten 1938*
- *De periode 1939 – 1946*
- *Het verhaal van Fred, de zoon van Rietje*
- *Ik groeide op in de oorlog en miste mijn ouders*
- *De evacuatie*

- *Koude voeten, blaren op de handen en zere ruggen*
- *In de oorlog op de Rudolphstichting, het verhaal van Teun, Bep en Annie*
- *Sinjo Kampret, de vleermuisjongen*
- *Een voor gevoel*
- *De eerste brief na de bevrijding*
- *Pikpoten in oorlogstijd*
- *Het einde van een directeurschap*

Hoofdstuk 4, periode 1946 – 1952, blz. 78

Directeur drs. A. Haalboom

- *De tijdgeest na de Tweede Wereldoorlog*
- *Een speurtocht*
- *Hij heeft een aanzet gegeven*
- *Het verhaal van Arend Stoffels*
- *Rapport onderzoek jongenspaviljoen 1948*
- *Dependance te Amersfoort*
- *Scherven in ons leven*
- *Een ongeschikt gezin*
- *De selectie van pachtboeren*
- *Verbouw en uitbouw meisjespaviljoen*
- *Activiteiten*
- *Een rebelse lady*
- *Het vertrek van Haalboom*
- *Er waait een kille wind*
- *Het slotakkoord*

Hoofdstuk 5, periode 1952 – 1965, 1e tijdvak blz. 102

Directeur drs. R.A.C. Mulder

- *Een nieuw tijdperk*
- *Rust aan het front*
- *Het echtpaar Mulder door de ogen van hun zoon Alje*
- *Het korte leven van Gerrit*
- *Zilveren jubileum Rudolphstichting*
- *Jeugdherinneringen aan De Glind*
- *Een sterk rechtvaardigheidsgevoel*
- *Toen kon dat allemaal nog*
- *Een kritisch rapport*
- *Een Amsterdamse Fries*
- *De grand old man*
- *Het verhaal van Piet Sieling en Tilly Hoekstra*
- *Het doopfeest van de Stammetjes*
- *Hart voor De Glind*
- *Vrijtijdsbesteding, wandelen (1)*
- *Een leerling van winkelier Post*
- *Ik heb daar geleerd wat nestwarmte is*
- *Juffrouw Kyra was mijn lieveling*
- *Een nieuwe pachter, 1956 -1962*
- *Een stichtingslied*
- *De jeugd van Joop, Kees en Gert*

- *Leven in het hoofdkantoor*
- *Vrijtijdsbesteding, zwemmen (1)*
- *De splitsing van de basisschool*
- *Wat oud-bewoners ervan vonden*
- *Pikpoten*
- *Vrijtijdsbesteding, de Glindsprint*
- *Vrijtijdsbesteding, wandelen (2)*
- *Vakantie*
- *Reis door de nacht*
- *Een sociaal bewogen schilder*
- *Luchtmachtoperatie Rudolphstichting, kinderboerderij voor de jeugd*
- *Weldra start de bouw van de kinderboerderij*
- *Mijn herinneringen*
- *Terugblik*
- *Een trieste Kerst*
- *Een bijzondere avond*
- *Een stapje terug?*

Hoofdstuk 6, periode 1965 – 1968, blz. 160

Directeur mr. M.K. Krijger

- *Onze nieuwe directeur*
- *Ontwikkeling van nieuw beleid?*
- *Een (bijna) vergeten directeur*
- *Het huis op de Rudolphstichting*
- *Het verhaal van John (1)*
- *Van hand tot hand*
- *Optocht 5 mei 1965*
- *Altijd bezig*
- *Een bijzondere gedachte*
- *Een kinderlijk geloof*
- *De weddenschap*
- *Geeft de Here God ook de vogeltjes kracht?*
- *Ik had eigenlijk niet op deze wereld willen zijn*
- *Jos Visser twee jaar na het interview*
- *Vijftigjarig jubileum van de kerk*
- *Onrust tijdens de kerkdienst*
- *De duikplank werd preekstoel*
- *Bus in de sloot*
- *Het verhaal van Wil en Ria Smit*
- *De periode 1965 – 1968*

Hoofdstuk 7, periode 1968 – 1974, 2e tijdvak, blz. 184

Directeur drs. R.A.C. Mulder

- *Terugblik en perspectief*
- *Een uitgesproken kleur*
- *Laatste slaapzalen op de RS*
- *Pikpoten*
- *Uitgaventabel*
- *Het verhaal van de twee zussen Snijders, met zijn vijven naar het jeugdorp*

- *De effecten van de splitsing op langere termijn*
- *Vrijtijdsbesteding wandelen (3), de dood of de gladiolen*
- *Ze was een voorbeeld voor mij*
- *De geboorte van S.V. De Glind*
- *Roelof over zijn passie*
- *Markante dorpsfiguren*
- *S.V. De Glind 1970*
- *Het logeershuis aan de Boshuisweg*
- *Opening soos*
- *De soos 1970/1971*
- *De Rudolphshop (1)*
- *Kopen voor niks of tussen de schappen lezen*
- *Een vrijwilliger in hart en nieren (1)*
- *Je mag zijn wie je bent*
- *Leren van het verleden*
- *Pijnlijke jeugdherinneringen*
- *Eigen kinderen*
- *Een dialoog*
- *Wilma's wens voor de toekomst – Wat is daarvoor nodig?*
- *In Fries om utens (1), het begin*
- *De invloed op het beleid*
- *Trots op de Rudolph*

Hoofdstuk 8, periode 1974 – 2000, blz. 220

Directeur drs. C. Goede Dzn

- *Een kwestie van even wennen*
- *Het was een mooie, zware en spannende tijd*
- *De kraaien krijgen de schuld*
- *Vele jaren later*
- *In Fries om utens (2), de jaren zeventig*
- *Kerstspel 1974*
- *Van pleegkind tot professional*
- *Het komt niet op geld aan*
- *Een rooms-katholiek gezin strijkt neer in De Glind*
- *Dat was mijn droom en dat ben ik gaan doen*
- *Het gouden jubileum en de actie dubbel gouden dak*
- *Verhaal van een reünist, september 1977*
- *Een onderhuidse doe-het-zelf-mentaliteit (1), eind jaren zeventig*
- *Bedankt voor je ogen*
- *Een echte archivaris*
- *In Fries om utens (3), de jaren tachtig*
- *Er waren mensen die om mij gaven*
- *Jo en ik zijn zussen geworden*
- *Een onderhuidse doe-het-zelf-mentaliteit (2), de jaren tachtig*
- *Een vakrouw met passie (1), periode 1980-1997*
- *Een tweeluik over Joog*
- *Het verhaal van John Oldenburg (2), mijn tijd als groepsleider*
- *Niet thuis wonen*
- *Onze excuses*

- *Ik moest ineens weg*
- *Het eerste diploma van de J.H. Donnerschool*
- *Alfreds kerstfeest*
- *Kinderen gedragen zich nooit vreemd, wij begrijpen hen gewoon nog niet*
- *In Fries om utens (4), de jaren negentig*
- *20 jaar en meer dan 25 kinderen*
- *2 van de meer dan 25 kinderen*
- *Schateiland*
- *Een verhaal met een boodschap*
- *Crossen op het maisveld*
- *De koning te rijk*
- *Hallo, mijn naam is Renald Majoor*
- *S.V. De Glind, het 25-jarig bestaan*
- *Van de voorzitter*
- *Wie is mr. D.J.A. Kuipers?*
- *We hebben ons even achter de oren gekrabd*

Hoofdstuk 9, periode 2000 – heden, blz. 282

Directeur ir. G. de Jong.

- *Zorg voor jeugd centraal*
- *Een bewogen doorzetter*
- *De Rudolphshop (2)*
- *75-jarig jubileum, 2002*
- *Het kinderspice*
- *Verandering als uitdaging*
- *Het verhaal van de twee Berry's*
- *Reünie 2006*
- *De wijkagent*
- *Een drieluik over buitenmensen*
- *Een tweede vader*
- *Een vakvrouw met passie (2)*
- *Een Glindbewoonster toen en nu*
- *In De Glind staat een schooltje leeg*
- *S.V. De Glind, het einde van voetbal...!?*
- *Een vrijwilliger in hart en nieren (2)*
- *Je mag zijn wie je bent (2)*
- *Een gezinshuis als onderneming*
- *Een Fries om utens (5), de jaren 2000 tot heden*
- *Duncan, een jonge oud-bewoner*
- *Reünie 2014, 100-jarig bestaan jeugdorp*
- *Een ontmoeting in 2028*

Nawoord, blz. 340

Opmerkingen van de schrijvers en samenstellers, blz. 342

Verantwoording afbeeldingen, blz. 343

Voorwoord

De Glind, een klein dorp in de gemeente Barneveld in het midden van Nederland. De Glind is niet zomaar een dorp, het is een jeugddorp waar al vanaf 1914 uithuisgeplaatste kinderen worden opgevangen. 2014 was een jubileumjaar voor jeugddorp De Glind. Honderd jaar geleden werd het eerste kind opgevangen in het dorp. Het was een jaar om feest te vieren en om stil te staan bij de verhalen van de bewoners die De Glind in die honderd jaar mocht huisvesten.

Deze verhalen kregen een podium op de site www.100jaarjeugddorp.nl; persoonlijke verhalen van mensen die als kind, gezinshuisouder, groepsleider, onderwijzer of op een andere manier betrokken waren bij De Glind. De persoonlijke verhalen brengen die honderd jaar geschiedenis tot leven. Ze maken duidelijk dat ieder zijn of haar eigen geschiedenis kent, of die nu positief of negatief is. Maar alle verhalen samen tonen ook de grote gemeenschappelijke lijnen. De verhalen en de thema's geven ons lessen uit het verleden waar we nu en in de toekomst van kunnen leren.

Honderd jaar De Glind is tot leven gekomen en heeft het verleden een gezicht gegeven, dankzij Jaap Krediet en Rieke Visser. Met enthousiasme en voortvarendheid hebben zij verhalen verzameld en opgetekend. Inlevingsvermogen, gevoel voor verhoudingen en een antenne voor de diepere thema's in combinatie met eigen doorleefde ervaring, kenmerken hun manier van werken. Door hun aanpak zijn ze er in geslaagd om ons, de huidige verantwoordelijken een ander perspectief op heden en toekomst te geven. Waarvoor grote waardering en dank!

En dan nu een boek over de geschiedenis van honderd jaar De Glind. Een weergave van de geschiedenis waarbij de directeurs aan de buitenkant het gezicht vormen, maar waarbij het gaat om de verhalen van mensen en kinderen uit die tijd. Die zijn het meest sprekend, waaronder de eigen verhalen van Jaap en Rieke.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Hartelijke groet,

Gerard de Jong (directeur Rudolphstichting)

Aanbeveling

Het dorp waar ik ben geboren en getogen, heb ik eens aangeduid als een gereformeerde kibboets in de Gelderse Vallei. Ooit kwamen vooral gereformeerden van heinde en verre om invulling te geven aan het gedachtegoed van ds. Rudolph. Het ene gezin kwam als pachtboer om pleegkinderen op te vangen, het andere als opvoeder in een van de paviljoens. Maar ook vaklui als een smid, bakker, tuinman, timmerman, winkelier, chauffeur, huisschilder verhuisden met het hele gezin naar een dienstwoning in De Glind. Iedereen kende elkaar. Voor ons als kinderen waren alle volwassenen ooms en tantes. Samen werken, samen vieren en samen kerken was een vast ritme in de seizoenen. Uit alle hoeken van het land kwamen de kinderen (niet zelden meer kinderen uit één gezin) die, om uiteenlopende redenen, niet langer thuis konden wonen bij hun ouders. Menig kind bracht een groot deel van zijn of haar jeugd door in dit bijzondere dorp. Het was een smeltkroes van dialecten. Deze zogeheten verweerde, verwaarloosde of moeilijk opvoedbare kinderen werd ver verwijderd van hun geboorte grond een nieuw t(e)huis geboden. De puberjongens en pubermeiden werden ondergebracht in aparte paviljoens. De jongste en niet al te problematische kinderen vonden een nieuw dak boven hun hoofd in een pleeggezin of in een paviljoen waarin gemengd wonen werd toegestaan. Kortom: een dorp met een missie en een wel heel bijzondere samenstelling van dorpsbewoners. Dit unieke dorp werd in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw zelfs 'het Mekka van de kinderbescherming' genoemd.

Zelf heb ik het dorp als 'eigen' kind als een grote speeltuin ervaren. Vrijwel alles was er mogelijk: spelen in de vrije natuur, voetballen, zwemmen, paardrijden, knutselen. Er was voor ieder wat wils. In de vrije tijd werd er nauwelijks onderscheid gemaakt tussen de kinderen van het personeel en de opgenomen kinderen. Overigens was dit met het onderwijs wel anders. Door op jonge leeftijd in contact te komen met uithuisgeplaatste kinderen hoorde ik de soms schrijnende verhalen van de thuissituatie en was ik er trots op dat mijn ouders ervoor hadden gekozen om zich te willen ontfemen over deze kinderen. Aanvankelijk kon ik het maar moeilijk begrijpen wanneer kinderen zich ontevreden uitlieten over hun verblijf in De Glind, laat staan dat ze wegliepen (pikpoten) van het dorp. Pas op latere leeftijd kon ik het beter bevatten en kregen begrippen als 'verlangen' en 'heimwee' voor mij een diepere betekenis. Het luisteren naar de echte verhalen van de kinderen maakte mij duidelijk waar hun diepste loyaliteit lag, namelijk thuis bij de eigen familie. Dit besef, dat geleidelijk aan is gegroeid, is voor mij een belangrijke drijfveer geweest om op 21-jarige leeftijd aan het werk te gaan in de jeugdhulpverlening. Bijna 41 jaar ben ik werkzaam geweest in deze sector. In al die enerverende jaren heb ik de vaste overtuiging gehad dat kinderen thuis horen te wonen en dat het herstel van het gewone leven moet geschieden in het gewone leven. Ik heb nimmer getwijfeld aan de oprechte bedoelingen van ds. Rudolph en zijn volgelingen. Zo heb ik ook nooit het bestaansrecht van het jeugdorp De Glind willen bestrijden. Zolang Nederland internationaal gezien echter nog altijd kampioen is op het gebied van uithuisplaatsingen van kinderen, is er werk aan de winkel.

De aangrijpende en soms zeer persoonlijke verhalen in dit prachtige boek onderstrepen mijn aanhoudende roep om kinderen in huis te plaatsen en niet uit huis. En vanzelfsprekend weet ik, door mijn jarenlange ervaring in de jeugdzorg, als geen ander dat het soms onvermijdelijk is, vanuit bijvoorbeeld veiligheidsoverwegingen, om tot een ander besluit te komen. Maar toch ...

Dit boek laat een scherp beeld zien van hoe kinderen hun verblijf in De Glind hebben ervaren. Het lezen van dit boek opent opnieuw de ogen. Er is vanuit de wetenschappelijke (orthopedagogiek/psychologie) invalshoek veel gepubliceerd over specifiek opvoeden. Zeer zeker verplichte kost (wel selectief blijven) voor de professional. Toch wil ik de huidige en toekomstige generatie jeugdhulpverleners in het bijzonder het lezen van dit boek van harte aanbevelen. Dezelfde aanbeveling geldt overigens ook voor beleidsmakers en politici die de jeugdzorg in hun portefeuille hebben. Het lezen van deze reeks levensverhalen kan niemand onberoerd laten. Ervaar het boek als een inspiratiebron. En vergeet in al het doen en laten van het dagelijks werken met kwetsbare jeugd, vooral niet om het kind in jezelf te blijven ontdekken.

Tot slot: mijn bewondering en waardering is groot voor Jaap Krediet en zijn vrouw. Zij hebben, mede geïnspireerd door hun eigen jeugdherinneringen en levenservaringen, stad en land afgereisd om de persoonlijke en soms emotionele verhalen op te schrijven. Door dit te doen hebben ze de geïnterviewden een podium verschaft om hun turbulente jeugdjaren een plek te geven. Zo is er ook ruimte gemaakt op het podium voor de (oud-) medewerkers en inwoners van De Glind die met passie en overtuiging een zinvolle betekenis hebben willen geven aan hun (arbeidzame) leven. Dank aan Jaap en Rieke. Zonder hun tomeloze inzet, een luisterend oor en de onverzettelijkheid om van het project een succes te maken was dit boek niet verschenen.

Het jeugddorp De Glind heeft nu en in de toekomst bestaansrecht. Het dorp, met al het lief en leed, is uit zijn isolement gekropen. Daar lag niet de kracht. Het bruisende jeugddorp is een parel in de Gelderse Vallei en in het zorglandschap van de jeugdhulpverlening. Ik voel mij nog altijd Glindenaar.

Fokko Witteveen, oud-bewoner jeugddorp De Glind en oud-bestuurder Trias Jeugdhulp Steenderen, juni 2017

Inleiding

Jeugdorp De Glind, een klein dorpje in het midden van Nederland, is een dorp voor kinderen die om de een of andere reden niet thuis kunnen wonen. Het dorpje stond voorheen bekend als opvoedingsdorp De Glindhurst en later als de Rudolphstichting. Wij kennen dit dorp, het is een deel van ons gedeelde verleden. Wij hebben van 1961 tot 1968 op de stichting gewoond. We hebben elkaar op de Rudolphstichting leren kennen, zijn er verliefd op elkaar geworden en in het dorpskerkje met het spitse torentje zijn we in 1969 getrouwd.

Emigreren, daar leek het een beetje op toen de ouders van Rieke besloten om vanuit een dorp in Friesland te solliciteren naar de baan van chauffeur annex pleegouders op de Rudolphstichting. Voor Rieke en haar zusje betekende het een andere taal, een nieuwe school, een andere omgeving en een andere thuissituatie; je leven delen met pleegkinderen. Voor Jaap was er de uithuisplaatsing waarbij je de status van eigen kind tijdelijk kwijtraakte en vreemden over je leven beslisten.

In 2013 kwamen we, na lange tijd, weer terug op de Rudolphstichting. Het 'decor' herkenden we deels, maar de 'spelers' waren allemaal nieuw. We zochten en vonden een passende locatie in het jeugdorp voor ons 45-jarig huwelijksfeest in 2014. Door onze hernieuwde kennismaking met het dorp, kwam van het een het ander en zijn we betrokken geraakt bij de viering van het 100-jarig bestaan, dat eveneens in 2014 plaats had. Het idee ontstond om de 100-jarige geschiedenis van dit jeugdorp te laten zien door de ogen van oud-bewoners en bewoners van het dorp door middel van verhalen, foto's en andere wetenswaardigheden.

We hebben besloten om de geschiedenis van het jeugdorp in beeld te brengen aan de hand van de directeuren die verantwoordelijk waren en zijn voor het gevoerde beleid. Zij vormen het kader waarin de interviews, de verhalen, de foto's en andere informatie zijn geplaatst. Die kregen in eerste instantie een podium op de site www.100jaarjeugdorp.nl. *De in dit boek opgenomen QR-code bevat een link naar deze site.* Veel verhalen, interviews en foto's die op de site zijn geplaatst, vindt u terug in dit boek. Het kan het gehele verhaal zijn of een deel ervan. Sommige verhalen en interviews zijn opgesplitst in passages en in de diverse tijdvakken geplaatst waarin het vertelde zich afspeelt.

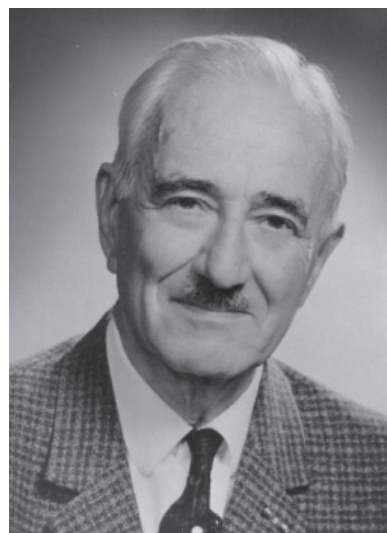
Het is een boek geworden met mooie, ontroerende, verdrietige, boze en vrolijke verhalen van bewoners en oud-bewoners. Het laat zien dat in de 100-jarige geschiedenis van dit jeugdorp veel is gebeurd en veel is veranderd. In de eerste tientallen jaren wist men in veel situaties niet goed hoe men moest omgaan met kinderen die om de een of andere reden niet thuis konden wonen. En dan drukken we ons nog voorzichtig uit. Vooral in de boerengezinnen werden de kinderen als goedkope arbeidskrachten gebruikt. Bovendien waren ze afhankelijk van de willekeur van het gezin waarin ze terecht kwamen. Uiteraard was het een andere tijd en moest er door iedereen hard worden gewerkt om het hoofd boven water te houden. Dat was dan ook niet het probleem, maar het verschil in behandeling tussen eigen en pleegkinderen, dat is waar veel oud-bewoners last van hadden en wat nog steeds pijn doet. Het gevoel behandeld te zijn als tweederangs burger ben je niet zo maar kwijt. Dat kost tijd en werkt in sommige gevallen door naar de wijze waarop later het eigen leven vorm heeft gekregen.

DS. R.J.W. RUDOLPH
DIRECTEUR PERIODE 1912 - 1914

DS. S.J. VOGELAAR
DIRECTEUR PERIODE 1914 - 1924

B. GELEIJNSE
DIRECTEUR PERIODE 1924 - 1946

DRS. A. HAALBOOM
DIRECTEUR PERIODE 1946 - 1952

DRS. R.A.C. MULDER
DIRECTEUR PERIODE 1952 - 1965
(1E TIJDVAK)

MR. M.K. KRIJGER
DIRECTEUR PERIODE 1965 - 1968

DRS. R.A.C. MULDER
DIRECTEUR PERIODE 1968 - 1974
(2E TIJDVAK)

DRS. C. GOEDE DZN
DIRECTEUR PERIODE 1974 - 2000

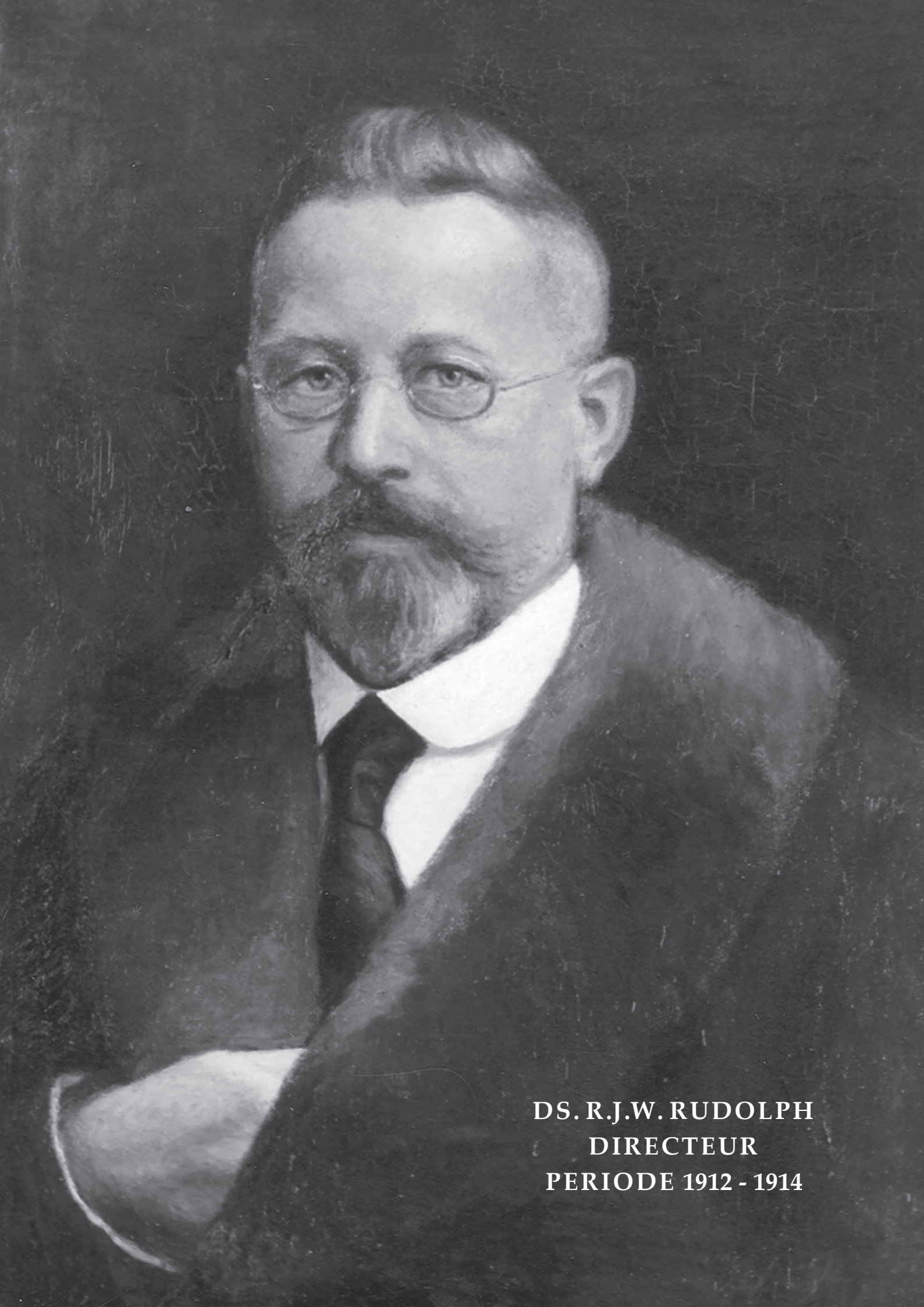

IR. G. DE JONG
DIRECTEUR PERIODE 2000 - HEDEN

Gelukkig is het leefklimaat in de jaren vijftig gaandeweg verbeterd tot wat het nu is. Het is nu een plaats waar kinderen tot zichzelf kunnen komen, zo goed mogelijk worden opgevangen en worden begeleid naar een leven buiten de bescherming van het jeugdorp. Een uithuisplaatsing doet altijd pijn, maar als je nieuwe omgeving als onveilig wordt ervaren, dan is de pijn dubbel zo erg. Sommige verhalen tonen dat overduidelijk aan.

Gedeeld Verleden is geen geschiedenisboek. Het is een ervaringskroniek. De verhalen die er in staan, zijn deels opgetekend uit de mond van zeer oude, oude, middelbare en jonge (vroegere) bewoners van De Glind. In hoeverre hun verhalen gekleurd zijn, is minder relevant. Het is niet uitgesloten dat bewoners en oud-bewoners, die hun verhaal niet hebben verteld of opgeschreven, gebeurtenissen aantreffen die zij zelf heel anders hebben ervaren. Dat heeft ons niet gestoord. Iedereen heeft zijn of haar eigen waarheid. De ter beschikking gestelde foto's uit persoonlijke fotoboeken en plakboeken en informatie uit jaarverslagen en andere historische documenten van oud-bewoners, bewoners en de Rudolphstichting geven een extra dimensie aan het boek. Kleine en grote gebeurtenissen worden op deze wijze tekstueel en visueel ondersteund.

Jaap Krediet en Rieke Visser
September 2017

DS. R.J.W. RUDOLPH
DIRECTEUR
PERIODE 1912 - 1914

Mens van zijn tijd

Het is niet de bedoeling om in dit kijk- en leesboek uitvoerig stil te staan bij de geschiedenis van de periode tussen 1900 en 1914. Het is wel belangrijk om te weten dat men in die tijd de godsdienst nog beleefde zoals in de negentiende eeuw, toen het leven van alledag was doortrokken van de christelijke leer. De kerk werd als een vanzelfsprekend instituut beschouwd en vrijwel iedere Nederlander geloofde in God, of hij nu een moderne, orthodoxe of helemaal geen richting beleed. In 1899 kwam slechts twee procent van de Nederlanders er openlijk voor uit niet tot enige kerk te behoren. Het 'Onze Vader', waarmee openbare vergaderingen dikwijls werden geopend, werd iedereen geacht te kennen. Toen koningin Wilhelmina in 1908 zwanger bleek te zijn, werden de kerken van staatswege verzocht om massaal te bidden voor een geslaagde afloop. Het geloof was kortom, voor de meeste mensen geen theologische constructie maar een dagelijkse, vanzelfsprekende realiteit. Het was verder een harde tijd. Het overgrote deel van de bevolking werd nauwelijks 50 jaar oud en maar één op de achttien Nederlanders werd ouder dan 65. Een dertiger begon zich zorgen te maken over ouderdom, een veertiger was versleten en afgeleefd. De dood was in deze jaren nog 'jong en actief, snel en onverwacht en overal toeslaand'. Het verschil tussen rijk en arm was groot. De kindersterfte was hoog. (Bron: *Passages uit De gereformeerden*, publicatie januari 2007.)

Vanuit dit godsdienstig perspectief was het niet zo verwonderlijk dat opvoeding van uithuisgeplaatste kinderen geschiedde op basis van een levensbeschouwelijke filosofie. De zendingsdrang van Calvinistisch Nederland was groot. Het is een uitdragend geloof en daarvan was ds. Rudolph doortrokken. Tijdens zijn ziekte, hij stierf aan keelkanker, schreef hij een aantal persoonlijke brieven aan de gereformeerde kerk in Leiden, zijn laatste standplaats. Zijn brieven zijn gebundeld in het boekje *Van strak gespannen snaren*. In zijn brief van 23 september 1913 schreef hij: *'Doch op aarde kan nog een werk gedaan worden, dat in den hemel niet kan worden verricht. In den hemel zijn geen ellendigen, die nog moeten worden terecht gebracht. Alleen op aarde kan, ook aan de diepst gezonkenen, 't dierbaar Evangelie des kruises worden gebracht. Ik heb mij voorgesteld dit werk thans te beginnen onder voogdij- en regeringskinderen, onder zwervers, ontslagen gevangenen en drankzuchtigen. Het is altijd een der idealen van mijn leven geweest, zulk werk te mogen doen.'*

Je kunt dus zeggen dat Roelof Jan Willem Rudolph een mens van zijn tijd was in zijn streven om 'ontouderde' kinderen te helpen en (opnieuw) in aanraking te brengen met het evangelie. Dat gold ook voor de pachters, de werkbazen en het personeel. Mensen werden niet gescreend op pedagogische kwaliteiten, maar het geloof was wel belangrijk. Een groep idealistische christenen stelde zich ten doel om verwaarloosde en ontspoorde kinderen onderdak te verschaffen. Zo kwam het ideaal van ds. Rudolph tot leven en ontstond in 1912 op initiatief van de Gereformeerde Kerken een opvoedingsgesticht voor verwaarloosde en 'ontouderde' kinderen. Ds. Rudolph overleed in mei 1914. (*Jaap en Rieke*)

De eerste steenlegging te Achterveld

'De 28ste juni 1913 was een feestdag voor de vereniging. Het bestuur en enkele belangstellenden waren op 't terrein van het opvoedingsdorp De Glindhorst verenigd. Nadat de kleine jonkvrouw den eersten steen keurig had gelegd, nam zij dapper het woord, en zei ongeveer aldus: "Nu is mijn werk af, en ik hoop, dat er nog vele steenen op dezen zullen gebouwd worden. En als het huis klaar is, dan hoop ik, dat allen die er in zullen komen, zich er gelukkig zullen gevoelen." Een traan sprong in veler oog bij die ongekunstelde woorden.

Afb. 5: De eerste steenlegging van de stichtingen der Gereformeerde Vereeniging tot duurzame verzorging van minderjarigen te Achterveld bij Amersfoort.

Daarna begaf men zich naar een ander terrein, waar nu door den kleinen Krüger de eersten steen werd gelegd voor het tweede paviljoen. Ds. Krüger sprak hierbij namens zijn zoontje en zichzelf enkele kostelijke woorden, waarbij de kern kan worden saamgevat in den betekenisvollen wensch, dat de arbeid van de vereeniging en van andere soort vergelijkbare vereenigingen alzoo mocht worden gezegend dat de stichting van inrichtingen als deze overbodig worde.' (Bron: *De Spiegel*, 12 juli 1913, 7e jaargang, nummer 41. De foto is afkomstig uit het archief van de Rudolphstichting.)

In Memoriam

Ds. G. Verrij aan het woord. Een goede vriend van ds. R.J.W. Rudolph

'Bekend, geliefd en geëerd was hij bovenal om zijn hulpvaardigheid. Wie naar een betrekking stond; wie op de eene of andere wijze in verlegenheid zat, vond aan de pastorie van Ds. R. altijd een geopende deur, een belangstellend hart en een luisterend oor. Hij stond ieder te woord en menigeen is door hem geholpen of voortgeholpen. Was de kinderzegen hem door den Heere onthouden, zonder kinderen scheen zijn levenspad te eenzaam en koud. In Leiden nam hij, met volle bewilliging zijner echtgenoote, die hierin volkomen gelijk met hem dacht, twee kinderen, jongens, tot zich, die beide hunne moeder in de allereerste dagen der jeugd moesten missen. De een heeft reeds den leeftijd van 21 jaar bereikt, terwijl de ander 12 jaar oud is.' (Bron: *'Van strak gespannen snaren'*, brieven van ds. R.J.W. Rudolph.)

Sporen uit het verleden

De tekst van ds. Verrij over de pleegkinderen van ds. Rudolph zette ons aan het denken en we vroegen ons af of er misschien nog kleinkinderen, of eigenlijk pleegkleinkinderen van ds. Rudolph in leven zouden zijn. Onze speurtocht naar de kleinkinderen van ds. Rudolph leidde ons uiteindelijk naar het kerkhof van de Rudolphstichting.

Het is koud, guur en nat als we op een ochtend in januari het kerkhof aan de Ringlaan in het dorp De Glind met een bezoek vereren. Met het foto toestel in de aanslag zijn we op zoek naar het graf van Jonkheer Waltherus Reuchlin en zijn tweede echtgenote **Freddy Rudolph Dorland**. Het kerkhof aan de Ringlaan is voor ons geen onbekend terrein. Als ik vroeger met mijn zus ging wandelen en we wilden ons onttrekken aan al die spiedende ogen, dan wandelden we naar het kerkhof en zochten we een plekje achter een grote grafsteen, waar we ongestoord konden praten. Niemand die ons dan nog van de weg af kon zien. Rieke fietste er elke dag langs. Zij woonde de eerste jaren op de Boshuisweg en als ze met haar pleegzus in de buurt van het kerkhof kwam, dan werd het tempo opgevoerd en ging haar pleegzus er als een speer vandoor. Eerst begreep Rieke daar niks van, maar haar pleegzus bekende later dat ze bang was voor die graven. Ook dat snapte Rieke niet zo goed, want de mensen die daar lagen waren toch dood? Daar had haar pleegzus geen boodschap aan, het was er gewoon niet pluis. Kennelijk wisten meerdere kinderen van de angst van haar pleegzus en een paar jongens, onder wie haar huidige man, maakten die angst alleen maar groter. Ze zaten in de struiken verborgen en maakten haar geweldig aan het schrikken. Dat zijn herinneringen uit een grijs verleden, alhoewel we een glimlach niet kunnen onderdrukken als we deze verhalen met elkaar delen tijdens onze zoektocht. Het kerkhofje is niet zo groot, maar we kunnen het graf niet meteen vinden. Helemaal achterin vinden we uiteindelijk wat we zoeken. Dit is voor ons een bijzonder moment. Elke zoektocht begint met een eerste stap en we hadden niet kunnen bevroeden dat deze zoektocht naar sporen uit het verleden ons zou brengen op het kerkhof aan de Ringlaan in De Glind.

Freddy Rudolph Dorland, geboren te Groningen op 6 oktober 1927, overleden te Amersfoort op 3 november 2002, 75 jaar oud. Zij wilde hier worden begraven. Het is niet toevallig dat haar tweede voornaam Rudolph was. Zij was de dochter van Nicolaas Dorland, geboren te Leiden op 10 november 1901, overleden te Rijswijk op 16 maart 1974. Nicolaas Dorland, haar vader, was de pleegzoon van dominee Rudolph en gaf drie van zijn kinderen als voornaam de achternaam van ds. Rudolph mee, onder wie zijn dochter **Freddy Rudolph Dorland**. Nicolaas was twaalf jaar oud toen zijn pleegvader aan keelkanker stierf. Wat ds. Rudolph in het leven van zijn pleegzoon heeft betekend, zien we terug in de namen van zijn kinderen en het gedrag van zijn dochter Freddy Rudolph die begraven wilde worden op het kerkhofje aan de Ringlaan.

In het collectieve geheugen van dit dorp zijn bij jong en oud veel herinneringen bewaard gebleven. Via Gerrit van den Broek, wie anders, kwamen we uit bij ds. Corine Beeuwkes-van Ede. In De Luidklok van 30 november 2002 schreef zij het volgende in memoriam:

'Op 3 november jl. is mevrouw Freddy Rudolph Reuchlin-Dorland op 75-jarige leeftijd overleden. Een ziekbed van een aantal maanden is er aan voorafgegaan, waarin ze steeds meer moest inleveren en al snel haar bed niet meer uit kon. Toch bleef ze zelf altijd vrolijk en maakte ze het je moeilijk om over haar ziek-zijn te praten. Ze wuifde dat vaak weg en zag ondanks alles de zonzijde van haar leven. Vandaar ook dat we in de afscheidsdienst (op vrijdag 8 november jl.) de beginwoorden uit Genesis hebben gelezen,

Afb. 6: Laatste rustplaats Freddy Rudolph Dorland, begraafplaats De Glind.